

Avusturya'nın 1945 Sonrası Kamu Diplomasisi ¹

T. Mesut EREN ²

Başvuru Tarihi: 09.02.2024

Kabul Tarihi: 28.05.2024

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

I. Dünya Savaşı ile yıkılan Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun varisi Avusturya, imzaladığı barış anlaşmasının zor koşulları, toprak kayıpları, savaşın yol açtığı ekonomik ve sosyal yıkım gibi nedenlerle 1938 yılında yaptığı bir halk oylamasıyla Almanya'ya katılmıştır. II. Dünya Savaşı'nda Almanya ile birlikte savaşan ülke, savaşın sona ermesi ile 1955 yılına kadar süren bir işgal dönemi yaşamıştır. Avusturya, hem on yıl süren işgal döneminde işgalin sona erdirilip bağımsızlığını yeniden kazanmaya hem de işgal sonrası dönemde geçmişin izlerini silip, saygın bir devlet olarak uluslararası toplumda yerini almaya çalışırken önemli çaba sarf etmiştir. Bu dönemlerde uyguladığı geleneksel diplomatik çabalarına paralel, etkili bir kamu diplomasisi de uygulamıştır. Kamu diplomasisi, içerik ve yöntem olarak bugünkü modern ve teknoloji destekli yöntemlere göre daha basit ve analog olsa da Avusturya, istediği sonuçlara geliştirdiği yöntemlerin ve uluslararası konjonktürün sağladığı elverişli koşullar sayesinde kısa sürede ulaşabilmiştir. Bu çalışmada Avusturya'nın kısa tarihi, Almanya'ya "gönüllü" katılım süreci, kuruluş anlaşmasına giden süreçte uyguladığı kamu diplomasisi yöntemlerine örnek olabilecek faaliyetleri tartışılmaktadır. Son olarak Soğuk Savaş sonrası dönem, Avusturya'nın AB üyeliğinin Avrupa Birliği Ortak Güvenlik ve Savunma girişimlerinde yer almasının, giderek etkisi azalan ve geniş yorumlanan tarafsızlık ilkesi ile uyumlu olup olmadığı konuları da değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Avusturya, Kamu diplomasisi, II. Dünya Savaşı, Nasyonal Sosyalizm, Tarafsızlık, İlhak

Atıf: Eren, T. M. (2024). Avusturya'nın 1945 sonrası kamu diplomasisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(Özel Sayı), 17-32.

¹ Bu çalışma etik kurul izin belgesi gerektirmemektedir.

² Marmara Üniversitesi, Avrupa Araştırmaları Enstitüsü, Avrupa İktisadi ve İşletme ABD, mesut.eren@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6991-0251

Public Diplomacy of Austria After1945

T. Mesut EREN ³

Submitted by: 09.02.2024

Accepted by: 28.05.2024

Article Type: Research Article

Abstract

The Republic of Austria, the successor of the Austro-Hungarian Empire, which was destroyed by the First World War, joined Germany with a referendum in 1938, due to the difficult conditions of the peace Treaty it signed, the loss of territory, and the economic and social destruction caused by the war. The country, which fought shoulder to shoulder with Germany in World War II, experienced an occupation period that lasted until 1955, after the end of the war. Austria has made great efforts both in trying to end the occupation and regain its independence during the occupation period that lasted for ten years, and while trying to erase the traces of the past and taking its place in the international community as a respected state in the post-occupation period. Austria also implemented an effective public diplomacy in parallel with its traditional diplomatic efforts during these periods. Although they are simpler and analogue than today's modern and technology supported methods in terms of content and methodology, Austria was able to reach the desired results in a short time thanks to the methods it developed and the favorable conditions provided by the international conjuncture. Finally, in the post-Cold War period, whether Austria's EU membership and its involvement in European Union Common Security and Defense initiatives are compatible with the increasingly diluted and broadly interpreted neutrality principle were also evaluated.

Keywords: Austria, Public Diplomacy, II. World War, National Socialism, Neutrality, Annexation

³ Marmara University, Institut of European Studies, Department of European Union Economics and Business, mesut.eren@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6991-0251

Giriş

1804 yılında Avusturya İmparatorluğu'nun kurulmasıyla Avusturya devleti tarih sahnesine çıkmıştır. 1867'den 1918'e kadar bu devlete "Avusturya-Macaristan İmparatorluğu" adı verildi ve toprakları bugünkü Çek Cumhuriyeti, Slovakya, güney Polonya, batı Ukrayna, Macaristan, Hırvatistan, Slovenya, Bosna ve Romanya'nın bazı kısımları ile kuzey İtalya'yı içeriyordu. Avrupa siyasi tarihinde hiçbir ülke yüzyıllar boyunca Habsburg Hanedanı tarafından yönetilen Avusturya kadar etkin bir rol oynamamıştır. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Habsburgların hanedanlık ilişkileri üzerinden yürüttükleri dış politikaları sayesinde geniş bir coğrafyada kurduğu egemenlik alanının sınırlarını aşan etkili bir aktör konumuna gelebilmiştir. Başarılı evlilik politikaları yoluyla Hollanda, Belçika, İspanya, Bohemya ve Macaristan, Hanedan topraklarına katılmış, ancak, medeni durumlarıyla ilgili bu karmaşık kazanımları korumak için Habsburglar çok sayıda savaşa girmek zorunda kalmışlardır. Hanedan üyeleri sadece Avusturya'da hüküm sürmemişler, aynı zamanda Alman kralları ve Kutsal Roma İmparatorları ünvanlarını da taşımışlardır.

1918 yılında Avusturya veliaht prensi Ferdinand'ın Saraybosna'da bir suikasta uğraması sonrasında başlayan I. Dünya Savaşı 1914'ten 1918'e kadar sürmüştür. Avusturya-Macaristan, Almanya, Bulgaristan ve Türkiye ile birlikte kurulan ittifak I. Dünya Savaşı'nı kaybetmiş ve bu olay Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun çöküşüne yol açmıştır. Bu aynı zamanda Habsburgların Avrupa'daki egemenliğini de sona erdirmiştir. Özetle, Avusturya kendi başlattığı savaşın siyasi anlamda ilk kurbanı olmuştur. Savaş sonrasında İmparatorluk topraklarında yeni ulus devletler kurulmuştur. O dönemdeki adıyla Çekoslovakya, Polonya, Yugoslavya ve küçük bir Macaristan ve daha küçük bir Avusturya ortaya çıkmış, topraklarının bir kısmı İtalya ve Romanya'ya verilmiştir. Yeniden çizilen sınırlar, çoğu durumda yeni etnik azınlık grupları yaratmış ve bugüne kadar süregelen yeni düşmanlıklara yol açmıştır.

Bu ağır yenilginin ardından Kasım 1918'de Cumhuriyet ilan edilmiştir. 1919'da I. Dünya Savaşı'nın galipleri, Saint-Germain'de Avusturya ile bir barış antlaşması imzalamışlar ve bu barış antlaşması Avusturya'nın Almanya ile birleşmesini yasaklamış ve devletin adını da Avusturya Cumhuriyeti olarak belirlemiştir. Avusturya Cumhuriyeti, kuruluşundan sonra çeşitli ve zorlu krizler yaşamıştır. 1920'li yıllar Avusturya'da yüksek enflasyon ile mücadeleyle geçmiş, 1929'dan itibaren de ülke -diğer birçok ülke gibi- büyük bir küresel ekonomik krizle sarsılmış ve bu nedenle birçok insan işsiz kalmıştır. Öte yandan Avusturya-Macaristan'ın çöküşünün olumsuz ekonomik sonuçları olmuş, büyük ve entegre bir ekonomik alanın, birkaç küçük ekonomik alan haline gelmesi olumsuz etkilere yol açmıştır. Yüksek enflasyona ek olarak, ekonomik durgunluk, yüksek işsizlik ve artan memnuniyetsizlik söz konusudur. O döneme egemen olan antisemitizm iklimi de siyasi atmosferi zehirlemiştir. Memnuniyetsizlik ve ekonomik zorlukların da siyasi radikalleşmeyi artırması nedeniyle taraflar birbirlerini siyasi rakipten çok düşman olarak görmeye başlamışlardı. Birinci Cumhuriyet dönemi olarak adlandırılan bu dönem iç politikada sıkıntılı bir dönem olarak tarihteki yerini almıştır. Büyük bir imparatorluğun mirasçısı olan bir ülke olan Avusturya'da pek çok kişi küçük bir devletin vatandaşı olmak yerine, Avusturya'nın Almanya'ya tekrar katılımını istemeye başlamıştır. Ancak bu "ilhak" I. Dünya Savaşı'nı kazanan ülkeler tarafından yasaklanmıştır. Nüfusun büyük bir kısmı, devletin yeni sınırlarının adil olmadığını düşünüyordu. Özellikle insanların çoğunun Almanca konuştuğu Südtirol'ün yerel halkın iradesi dışında 10 Ekim 1920'de İtalya tarafından resmen ilhak edilerek Avusturya'dan ayrılması da önemli protestolara yol açmıştır. Sonunda, Mart 1938'de Alman askerleri Avusturya'yı işgal etmiş ve Avusturya, Alman İmparatorluğu'nun bir parçası haline gelmiştir. Nisan 1938'de bu konuda bir referandum yapılmış, özgür ve demokratik olmayan bir ortamda yapılan bu oylamada Avusturyalıların büyük çoğunluğu Almanya'ya "ilhak" yönünde oy kullanmıştır. Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'yı işgaliyle başlayan II. Dünya Savaşı Mayıs 1945'te Almanya'nın teslim olmasıyla sona ermiştir. Avusturya için de savaş Nisan 1945'te Sovyet birliklerinin Viyana'ya girmesiyle sonlanmıştır (Mein Österreich, 2020, s. 32).

Avusturya'nın II. Dünya Savaşı sonrası dönemini üç bölümde incelemek yararlı olacaktır. Birinci dönem 1938-1945 arası dönem olmalıdır. Ardından savaşın hemen ardından başlayan, 1955 yılına kadar süren ve işgal dönemini de içine alan. 1945-1955 arası dönemdir. Bu dönemde savaş sonrası yıkım ve kıtlıkla mücadele, işgalin sona ermesi, ulusal kimliğin yeniden oluşturulması ve tekrar egemen bir devlet olma çabası öne çıkmıştır. 1955-1995 arası döneme Sovyetlerin baskısıyla kurgulanan anayasal tarafsızlığın korunması, kalkınma çabaları ve uluslararası toplum gözünde yeniden değerli ve saygın bir ülke olma çabası damga vurmuştur. Son dönem olarak demir perdenin yıkılıp, Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerinin bağımsızlıklarını kazandığı ve Avusturya'nın 1995 yılındaki AB üyeliğine kadar devam eden dönem kabul edilebilir. Bu dönemde AB üyeliği ve Ortak Dış ve Güvenlik Politikasına katılmanın sürekli tarafsızlık ilkesi ile bağdaştığının ispatı için yoğun bir şekilde çalışılmıştır.

Avusturya bu dönemlerde kendi çıkarı doğrultusunda uyguladığı geleneksel diplomatik çabaların yanında etkili bir kamu diplomasisi de uygulamıştır. Avusturya'nın kullandığı bu yöntemin içerik ve yöntem olarak bugünün modern ve teknoloji destekli uygulamalarıyla kıyaslanması güç olsa da istenilen sonuçlara ulaşılmasında önemli katkılar sağlamış olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada Avusturya'nın II. Dünya Savaşındaki sorumluluğu veya suç ortaklığından kaynaklanan olumsuz sonuçlar ve bu sonuçlarla başa çıkabilmek için yapılanlar ele alınmış olup, imparatorluk dönemi sorumlulukları ve Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerine yönelik geliştirilen politikalar başka bir çalışmanın konusu olacaktır.

1938-1945 İlhak Dönemi

Mayıs 1945'te ülke 6 milyona yakın Avusturyalının yanında yaklaşık 3 milyon mülteci ve yerinden edilmiş kişiye, savaş esirlerine, zorla çalıştırılmış olan insanlara, yabancı askerlere, Süd-Tirol'den kaçan kişilere ve etnik Almanlara ev sahipliği yapıyordu. Yüksek enflasyon, yetersiz üretim ve tedarik, boş mağazalar, zar zor bulunan mallar için düzenlenen satın alma fişlerinin yanı sıra tayınlama ve yiyecek karneleri günlük yaşamı şekillendiriyordu. Bu yıllarda Avusturya'dan önemli derecede göç de söz konusu olmuştur. 1950'li yılların başlarında binlerce Avusturyalı da geçici veya kalıcı olarak diğer Avrupa ülkelerine veya denizaşırı ülkelere göç etmiştir. Buradaki temel güdü, yavaş büyüyen ekonomi, yüksek işsizlik oranı ve siyasi açıdan bağımlı olunması nedeniyle işgalin sona erdiği 1955 yılına kadar sürecektir olan ekonomik ve siyasal güvensizlik duygusuydu. Bir diğer kaçış faktörü de ülke içerisinde oluşan bölgesel farklılıktan kaynaklanıyordu. Sovyet işgali altında bulunan ve ağır hasar görmüş Doğu eyaletleri, Amerikan işgal bölgesine göre dezavantajlı durumdaydı. İki bölge arasında ciddi bir ekonomik dengesizlik vardı. Viyana, Aşağı Avusturya ve Burgenland'ın ekonomik dezavantajı, Ruslar tarafından yıkılan veya sökülün sanayi tesisleri, enerji yetersizliği, çöken ulaşım altyapısı ve uluslararası yardımdan görece az destek görülmesi gibi nedenlerle her cinsiyetten genç işçinin ülkeyi terk etmesine de yol açmıştır (Strutz, n.a).

Avusturya'da, 1919 yılında Habsburg monarşisinin çöküşünden sonra da benzer bir durum yaşanmış, o dönemde de savaş nedeniyle zaten ağırlaşmış olan gıda tedariki, imparatorluktan bağımsızlığını kazanan devletlerden gelen gıda arzının durması nedeniyle gözle görülür şekilde kötüleşmişti. Açlık ve kıtlık, günlük hayatın bir parçası olmaya devam etmiş, açlık nedeniyle yapılan gösteriler ve isyanlar döneme damgasını vurmuştu. Avusturya halkı, gıda ve günlük ihtiyaçların karşılanmasında dışarıdan gelen yardım ve desteğe bağımlı duruma gelmişti.

II. Dünya Savaşı sonrasında Eylül 1919'da Avusturya'nın imzalamak zorunda kaldığı Saint Germain Anlaşması'nın yol açtığı tarihsel hoşnutsuzluk, yüksek savaş tazminatları, giderek artan işsizlik ve kötüleşen ekonomik koşullar halkın büyük bir bölümünde Almanya ile birleşme fikrinin taraftar kazanmasına yol açmıştır. 12 Mart 1938'de Hitler işgal emrini verdiğinde Alman birlikleri hiçbir direnişle karşılaşmamıştır. Hitler'in başlangıçtaki niyeti Versailles Anlaşması'nda dikte ettirilen aksine Avusturya'yı Almanya ile bir

birlik içinde birleştirmek iken Avusturya halkının sevincinin onu Avusturya'nın tam ilhakı lehinde karar vermeye sevk ettiği de söylenir (Anschluss Österreichs 1938). Katılım yasası 13 Mart 1938'de kabul edildikten iki gün sonra, 100.000'den fazla insan Viyana'da, Avusturya doğumlu Hitler'i büyük sevinç gösterileri ile karşılamıştır. 10 Nisan 1938'de yapılan ve hiçbir şekilde özgür ve demokratik ilkelere göre yapılmayan bir halk oylamasında Avusturyalıların yüzde 99,6'sı resmi olarak "ilhak" lehinde oy kullanmıştır (Anschluss Österreichs, 1938). Avusturya'nın Almanya tarafından ilhak edilmesinin siyasi sonuçlarından en önemlisi Avusturya Cumhuriyeti'nin ortadan kaldırılıp, adının haritadan silinmesi ve Almanya'nın bir parçası olarak "Ostmark" adını almasıdır. Toplumsal sonuçlarından en önemlisi de ulusal kimliğin yitirilerek, Avusturyalılık duygusunun ortadan kalkmış olmasıdır.

Benzer koşulları II. Dünya Savaşı sonrasında yaşayan Avusturya'ya, gıda ve ekonomik yardım Sovyetler Birliği, ABD, BM, İsviçre, İskandinavya ve Kanada'dan gelmekteydi. Dönemin Şansölyesi Leopold Figl ünlü 1945 yılı Noel konuşmasında son derece üzüntülü bir şekilde şu cümleyi kuruyordu: "Size Noel için hiçbir şey veremem. Size Noel ağacınız için (o da eğer varsa) mum veremem, bir parça ekmek, ısınmak için kömür, pencereleriniz için cam da veremem. Hiçbir şeyimiz yok. Sizden sadece şunu rica edebilirim: Avusturya'ya inanın!" Bugün bile dinleyenleri etkileyen bu sesli belge, bugünün siyasi bilincindeki yerini hala korumaktadır. Çünkü Avusturya'nın 1945'ten sonra yeniden ayağa kalkma iradesinin tarihsel bir kanıtı olarak insanların zihinlerine kazınmış durumdadır (Figl, 1945).

Avusturya'da 1945 sonrası dönemde yaşanan sıkıntıların giderilmesinde kısaca Marshall Planı adı verilen "European Recovery Plan"ın çok önemli katkısı olmuştur. 1947/48'den itibaren ABD'den gelen ekonomik yardım, ekonominin hızla canlanması için çok önemlidir. Bu destek, daha iyi bir gelecek için umutları beslemiş, güçlü ABD'nin Avusturya'yı yalnız bırakmayacağı bilgisi, halkın ruh halinin düzelmesini sağlamıştır. Avusturya'da zayıf olan demokrasi geleneğinin güçlenmesi ve demokratik kurumların istikrarı ekonomik büyümeyle doğrudan ilişkilidir. Avusturya için ise Batı ekonomik sistemine yeniden katılımı, Amerikan üretim ve yönetim metodlarının benimsenmesi, komünist tehdidin kontrol altına alınması ve yeniden yapılanmaya yardım anlamına geliyordu. 1945'ten 1955'e kadar, Avusturya'ya yapılan bu dış yardım, I. Dünya Savaşı'ndan sonraki yardımın dört katı olan yaklaşık 1,6 milyar ABD dolarına (2005 fiyatlarıyla yaklaşık 11 milyar Avro) ulaşmıştı. Ancak iki savaş arası dönemin aksine, İkinci Cumhuriyet fonlarının önemli bölümünü yatırım harcamalarına ayırmıştır. Yüzde 52'si sanayi sektörüne, elektrik alt yapısının geliştirilmesine ve kamulaştırmalara ayrılmıştır. Diğer kayda değer bir gelişme de bu fonların Doğu ve Batı eyaletleri arasındaki adaletsiz dağılımında ortaya çıkmıştır. Batı bölgeleri fonların yüzde 81'ini alırken, savaştan ve işgalden daha ağır hasar gören Sovyet bölgesi sadece yüzde 19'unu alabilmiştir (Seidel, 2005, s. 902).

Avusturya için İlhak dönemi günleri kendi tarihiyle yüzleşmek için önemli bir başlangıç noktası oluşturur. Ancak Avusturya, bu dönemin sorumluluğunu doğrudan üstlenmek yerine kendisini uluslararası düzeyde Nasyonal Sosyalizmin ilk kurbanı olarak tanımlama yoluna gitmiştir. Savaş sonrası on yıllarda, Avusturya hem diplomatik yollarla hem de kamu diplomasisi araçlarını kullanarak uluslararası topluma ve kendi ülkesindeki yeni nesillere kabul ettirmek istediği bu resmi tez uzun süre işe yaramıştır. Bruno Marek, Mart 1962 tarihinde yaptığı bir konuşmada, Hitler Almanya'sı tarafından Avusturya Halkının büyük sevinç gösterileriyle karşılandığı propagandası yapılan "İlhak"ın perde arkasına değinmiştir. Ona göre gölgelenen gerçek son derece farklıdır. Nazi işgali döneminde 1938-1945 yılları arasında Avusturya Vatandaşlarına karşı 17.000 siyasi dava görülmüş, 16.000 Avusturyalı memur da görevden alınmıştır. Toplama kamplarında öldürülenler hariç, 1200 kişi Nazi rejimi tarafından idam edilmiştir. Öte yandan katılım ile birlikte Avusturya hazinesi tam anlamıyla yağmalanmış, 30 ton altına el konulmuş, milyarlarca liralık döviz, tahvil vb. değerleri Almanya'ya götürülmüş, Alman tahvillerinin zorunlu alımlarına mecbur bırakılmıştır (AZ-Tagesgeschehen, 1962)

1945-1955 Arası İşgal Dönemi ve Devlet Anlaşması (Der Staatsvertrag)

II. Dünya Savaşı'nın galipleri ABD, İngiltere, Fransa ve Sovyetler Birliği, savaş sırasında Avusturya'nın savaş sonrasında yeniden bağımsız bir devlet olarak varlığını sürdüreceği konusunda anlaşmışlardır. Bu karar, müttefik devletler tarafından Moskova Deklarasyonu adı verilen bir bildiri ile ilan edilmiştir. Deklarasyon, Ekim 1943'de Moskova'da yapılan ve İngiltere, ABD ve Sovyetler Birliği'nin dışişleri bakanlarının katıldıkları bir konferans vesilesiyle yapılmıştır. Konferansın asıl amacı, Avrupa'daki savaşı kısaltmak ve sonrasında savaşı kaybedenler ile ilgili olarak nelerin yapılacağı konusu ile ilgiliydi. Bu bağlamda süren görüşmeler sonucunda, Avusturya ile ilgili olarak Moskova Deklarasyonu ortaya çıkmıştır. Üç galip devletin Dışişleri Bakanları tarafından 1 Kasım 1943'te yayınlanmıştır. Bu ülkelere daha sonra benzer bir bildiri yayınlayan Fransa da katılmıştır. Dört ülke, Avusturya'nın Mart 1938'de Almanya'ya katılmasının geçersiz ve hükümsüz olduğu, özgür ve bağımsız bir Avusturya'nın yeniden kurulacağını beyan etmiştir (Nachbaur, 2009, s. 14). Moskova Deklarasyonu, bağımsız bir Avusturya devletinin yeniden kurulmasını Müttefiklerin karşılıklı olarak bir savaş sonrasında ilişkin olarak ifade etikleri ilk yazılı metindir.

Avusturya'da Nisan 1945'te savaşın son günlerinde ilan edilen İkinci Cumhuriyetin ilk demokratik parlamento seçimleri Kasım 1945'te yapılabildiği. Ancak Federal Parlamento ve hükümetin aldığı kararlar 1955 yılına kadar müttefik devletlerin onayı ile yürürlüğe girebiliyordu. İşgal güçleri, 1945 ile 1955 yılları arasında nihai karar verme yetkilerini ellerinde tutmuş, daha da kötüsü, Avusturya, galip devletler tarafından dört bölgeye ayrılarak paylaşılmıştır. Federal başkent olan Viyana da dört bölgeye ayrılarak bu ülkeler tarafından yönetilmiştir. Başlangıçta 700.000 kişilik olan işgal kuvvetlerinin sayısı, 1955'te Batılı güçlerden 20.000'e ve Sovyetler Birliği'nden 40.000'e kadar düşürülmüştür. Avusturya bir dönem işgal kuvvetlerinin masrafların bir bölümünü ödemek zorunda kalmış olsa da ABD 1947'de, diğer üç ülke de 1953 yılında bu paylarından vazgeçmişlerdir (Bundesministerium für Inneres, 2020).

1945'ten 1955'e kadar olan on uzun yıl içinde Avusturya'da, Sovyet işgali altındaki Doğu Avusturya ile Batılı Müttefikler tarafından işgal edilen federal eyaletler arasında bir bölünme korkusu vardı. Buna ek olarak, Tito-Yugoslavya'sı başlangıçta 2.470 km²'lik Avusturya toprağını talep ediyordu. Ancak 1948'de Sovyetler Birliği ile Yugoslavya'nın aralarının açılması, taleplerin sonu anlamına geliyordu. Halkın yaşam koşulları ve ekonomik beklentiler, Sovyet işgali altındaki sektörde batı bölgesine göre çok daha kötüydü ve iki bölge birbirinden tamamen kopmuş bir durumdaydı.

Avusturya Halkı, Moskova deklarasyonunda öngörüldüğü şekliyle ülkelerinin yakın bir gelecekte bağımsız bir devlet olarak var olacağını bilmelerine rağmen, tüm mekanizmalarıyla kendi içinde işleyen bir demokrasi kurduklarını düşündüklerinden işgalci ülkelerin aralarında anlaşmalarının gecikmesinden ciddi endişe duymaya başlamışlardı. Ayrıca, Avusturyalılar, 1938 yılında ülkelerinin Nasyonal Sosyalist Almanya'ya katılımını oyladıkları referandumda verdikleri yüzde 99,6'lık evet oyunu o dönemdeki korku, baskı ve yıldırımlara ve ekonomik gerekçelere bağlayıp, ulusal tarihleriyle hesaplaşmalarında kendilerini Hitler rejiminin ilk kurbanı olarak gördükleri için işgal ve vesayet döneminin bu kadar uzun sürmesinden de rahatsızdılar.

Müttefik Devletlerin işgali 1955'e kadar sürmüş, Joseph Stalin'in ölümü ve Eisenhower'ın başkan seçilmesinden sonra Nikita Kruşçev Devlet Anlaşması müzakerelerinde ilerleme olmasını sağlayarak, Avusturya'nın tarafsızlığı karşılığında 1955'te müzakerelerin başlamasına yardımcı olmuştur (Bischof and Wineroither, 2022, s. 631). II. Dünya Savaşı'nın galipleri ile ancak uzun ve zorlu müzakerelerden sonra bir barış anlaşması imzalamak mümkün olabildiği. Bu barış antlaşmasına "Devlet Antlaşması" (Staatsvertrag) denir. 15 Mayıs

1955 tarihli kuruluş Antlaşması Avusturya için çeşitli yükümlülükler getirmiştir. Bunların en önemlileri şunlardır: Almanya ile tekrar birleşme olmaması, yine Almanya ile askeri herhangi bir ittifaka üye olunmaması, sürekli tarafsızlığın korunması, ülke savunması ile ilgili hükümler (kendi ordusu/federal ordu), son olarak da Avusturya'daki Sloven ve Hırvat azınlıkların korunması.

Avusturya Federal Meclisi 26 Ekim 1955 günü Avusturya Anayasası'na eklediği bir madde ile ülkenin kalıcı ve sürekli tarafsızlığını anayasa hükmü haline getirerek garanti altına almak istemiştir (Bundesverfassungsgesetz 1955⁴).

Bu şekilde tarafsızlık, Avusturya'nın egemen devletinin yeniden inşası için en önemli önkoşul olarak kabul edilir. Tarafsızlık uzun süre temel bir ilke bir ilke olarak benimsenmiş ve ikinci Cumhuriyet'in dış politikasının merkezi belirleyicisi ve ülkenin savaş sonrası kimliğinin temel bir unsuru haline gelmiştir (Senn, 2022, s. 23). Savaşın sona ermesiyle birlikte kurulan II. Cumhuriyet, çabalarını dört alanda yoğunlaştırmıştır. Açlık ve kıtlıkla mücadeleyi önceleyen hızlı bir ekonomik kalkınma, kısmen yitirilen ulusal kimliğin tekrar oluşturulması, işgalin sona ermesi ve tam bağımsızlığa dayalı bir teritoryal egemenlik ve son olarak yıpranan ülke imajının düzeltilerek uluslararası alanda yeniden saygınlık kazanılmasıdır. 1945-1955 arası dönemde görece olarak sağlanan siyasi istikrar ve halkın yaptığı fedakarlıklar ve gelen dış yardımlar sayesinde düzeltilen alt yapı ekonomik düzenin işlemeye başlamasına yol açmış ve belirli bir refah artışı sağlanabilmiştir.

Avusturya, 14 Aralık 1955 tarihinde Birleşmiş Milletler üyeliğine kabul edilerek bağımsız bir devlet olarak uluslararası toplum içerisindeki yerini almıştır. Ancak, aynı nesil içerisinde uluslararası saygınlık kazanmaları çok da kolay olmamıştır. II. Dünya Savaşı sırasında yaklaşık 1,2 milyon Avusturya askeri Alman ordusu saflarında savaşmıştır. Öte yandan, yaklaşık 120.000 Avusturyalı Yahudi'nin ülkesinden kaçmak zorunda kaldığı, yaklaşık 70.000 Avusturyalı Yahudi ile birlikte 10.000 Avusturyalı Roman ve Sinti'nin toplama kamplarına gönderilerek orada öldürüldüğü de göz önüne alındığında Avusturya'ya karşı olan bu olumsuz yaklaşımı da anlayışla karşılamak gerekirdi (Mein Österreich, 2020, s. 31).

Ülkenin, geçmişin acı izlerini tamamen ve kalıcı bir şekilde silmesi tam anlamıyla mümkün olmamış olsa da birbirine paralel şekilde uyguladığı geleneksel diplomasi ile yaratıcı kamu diplomasisi yöntemleri sayesinde önemli derecede yol alabilmiştir. Bu diplomatik çabaları 1945 yılında savaşın hemen ardından göstermeye başlaması ve 1955 sonrası dönemde de ciddi bir şekilde göstermeye bunlara devam etmesi sayesinde bu olumsuz algı önemli ölçüde azaltılabilmektedir. Bu çalışmada Avusturya'nın başarılı yöntemlerinden bazılarını yakından bakacağız. Bu ülkenin uluslararası topluma yönelik olarak kullandığı etkili yumuşak gücü, kamu diplomasisi araçları ve markalaşma çabaları örnek oluşturabilecek niteliktedir.

⁴ 1) Avusturya, bağımsızlığını dış dünyaya kalıcı olarak ilan etmek ve topraklarının dokunulmazlığını korumak amacıyla, gönüllü olarak kalıcı tarafsızlığını beyan eder. Avusturya elindeki tüm imkanlarla bunu koruyacak ve savunacaktır.

2) Avusturya, bu amaçları korumak için gelecekte herhangi bir askeri ittifaka katılmayacak ve topraklarında yabancı devletler tarafından askeri üsler kurulmasına izin vermeyecektir.

3) Almanya, Avusturya'nın bağımsızlığının taniyacak ve Almanya'nın Avusturya toprakları ve Avusturya ile ilgili tüm iddialarından feragat etmesini sağlayan hükümleri Alman Barış Antlaşması'na dahil edeceklerdir.

Aynı Anlaşmanın 4. maddesi Avusturya Cumhuriyeti'nin ekonomik veya askeri olarak Almanya ile olası yakınlaşmasına yönelik yükümlülükler içermektedir. Katılım yasağı üst başlığı taşıyan bu kısıtlayıcı hükme göre taraflar, Avusturya ile Almanya arasında siyasi veya ekonomik birliğin yasak olduğunu beyan etmişler ve Avusturya'nın bu alandaki sorumluluklarını tam olarak kabul ettiğini ve Almanya ile herhangi bir siyasi veya ekonomik birliğe girmeyeceğini belirtmişlerdir. Ayrıca, Avusturya'nın, böyle bir birliği önlemek için Almanya ile herhangi bir anlaşma yapmayacağı veya Almanya ile siyasi veya ekonomik birliği veya Almanya'nın toprak bütünlüğünü veya siyasi veya ekonomik bağımsızlığını doğrudan veya dolaylı olarak teşvik edecek herhangi bir eylemde bulunmayacağını veya herhangi bir önlem almayacağını kabul ettiğini beyan etmişlerdir. Son olarak Avusturya'nın, topraklarında doğrudan veya dolaylı olarak böyle bir birliği teşvik edebilecek ve Almanya ile siyasi veya ekonomik birliği amaçlayan herhangi bir örgütün varlığını, canlanmasını ve faaliyetini destekleyecek herhangi bir eylemi önleyeceğini taahhüt ettiğini de hükme bağlamışlardır.

Avusturya'nın Savaş Sonrası Uyguladığı Kamu Diplomasisi

Savaş sonrasında, Avusturya'ya yönelik temel tarihsel eleştirilerin önemli bir bölümü hem Nasyonal Sosyalist dönemdeki suçlarından hem de Soğuk Savaş döneminde çok tartışılmamış olsa da yüzyıllar süren imparatorluk döneminde, egemenliği altında Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde yol açtığı ekonomik ve sosyal sorunlardan kaynaklanmaktadır. Ülkenin bu yüklerden kurtulmak istemesi ve bunların sorumluluğunu almak istememesi anlaşılır olsa da uluslararası saygınlığın yeniden kazanılması bu iki alanda farklı bir politika geliştirmesini gerektiriyordu. Bu bağlamda, geliştirilen ilk politika Avusturya'nın Nazi döneminin suç ortaklarından olmayıp, bu rejimin ilk kurbanı olarak aslında mağduru olduğu fikrinin savunulması olmuştur. Ancak, dönemin suçlarına yönelik olarak geliştirilen ortak sorumluluk yaklaşımı, Avusturyalıların Nasyonal Sosyalist suçlara doğrudan veya dolaylı olarak karışmış olabileceğine dair geniş çaplı bir ön kabulü ortaya koymuştur. Her ne kadar Avusturya, tarihindeki 1938-1945 yıllarını kapsayan karanlık yılları yok saymak istese de ülkenin Nazi geçmişini unutturmak hiç de kolay değildir. Görsel hafızada yer tutan iki sembolik olay bu geçmiş hatırlatmaya devam eden Viyana, Heldenplatz'daki İlhak kutlaması ve İlhak Pogromu'dur (Stachel, 2000, s. 3).

Bu algı ve yargılarla mücadele edebilmek için Avusturya'nın savaşın bitimiyle birlikte ülke içindeki ulusal birliğin sağlanmasına yoğunlaşması gerekmektedir. Gerçekten de Avusturya'nın savaş sonrası dönemdeki ilk önceliklerinden biri 1930'lu yıllardan itibaren ciddi anlamda erozyona uğrayan ulusal kimlik veya "biz" duygusunun onarılması olmuştur. I. Dünya Savaşı'ndan sonra büyük toprak kayıpları ve buna bağlı olarak Avrupa'da ve küresel alanda yaşadığı değer kaybıyla birlikte iki dünya savaşında uğradığı yenilgilerden sonra İkinci Cumhuriyet, önce ulusal kimliğini bulmak zorundaydı (Sonnleitner, 2023, s. 146). Avusturya gibi orta büyüklükte bir devlet, yüzyıllar süren imparatorluk geçmişini de bir yana bırakıp, Alman İmparatorluğunun bir parçası olmayı "gönüllü" olarak kabul etmiştir. Bu ülkenin varlığını sona erdirip, Avusturya adını haritadan silerek Ostmark adını aldıktan yedi yıl sonra tekrar bağımsız bir devlet olarak kabul görmeye çalışması, dünya siyasi tarihinde çok sık rastlanan bir olay değildir. Uluslararası toplumun siyasi konjonktürel çıkarları, Soğuk Savaş'ın başlarında bu geri dönüşte kolaylaştırıcı bir rol oynamış olsa da ülke içerisinde ulusal kimliğin aynı nesil içerisinde önce kaybedilip daha sonra geri kazanılması son derece zor olmuştur.

Avusturya, izlediği bu "fail değil, mağduruz" politikasını uzun süre devam ettirebilmiştir. Toplumsal anlamda içselleştirdiği bu kurban psikolojisi, dışa karşı da önemli ölçüde destek görmüştür. ABD tarafından Avrupa ülkelerine yapılan yardımları verimli bir şekilde alt yapı yatırımlarının finansmanında kullanan Avusturya, 1955 sonrası dönemde hızlı bir şekilde sanayileşerek, uluslararası sıralamalarda üst gelir grubunda yer alan kalkınmış bir ülke konumuna gelebilmiştir.

Bir ülkeye uluslararası alanda nüfuz kazanma sürecinde önemli ölçüde yardımcı olan dış politikayla ilgili bir mekanizma olarak kamu diplomasisi, Avusturya tarafından 1945 sonrasında etkili bir şekilde kullanılmıştır. Savaşın sona ermesinin hemen ardından kurulan İkinci Cumhuriyetin ilk önceliği, savaş ekonomisinin artçı etkilerini azaltmak ve müttefik devletlerle ilişkileri aralarındaki dengeleri gözeterek yürütmeye çalışmak olmuştur. Ancak on yıl gibi uzun süren işgali sonlandırmak için vesayet altındaki rejimi özgürleştirmek amacıyla yürütülen ve Avusturya'nın yüzyıllar boyunca ustalaştığı geleneksel diplomasi iletişimi yanında farklı diplomatik yöntemler de kullanılmıştır. Bugünden geriye bakınca rahatlıkla kamu diplomasisi veya kültür diplomasisi olarak sınıflandırabilecek faaliyetlerden biri, ülkeyi 1948 yılına kadar Nazilerden temizlemek için önemli yasalar çıkarmak olmuştur⁵. 1947 yılında çıkarılan ve bugün de yürürlükte olan Verbotsgesetz veya

⁵ 26 Haziran 1945 tarihli Savaş Suçları ve Diğer Nasyonal Sosyalist Suçlar Hakkındaki Anayasa Kanunu, Savaş Suçları Kanunu olarak da bilinir. Bu yasa, Avusturya'ya karşı işlenen savaş suçlarını, savaş çığırkanlığını, işkence ve tacizi, insanlık ve insan onuru ihlallerini, aşağılamayı ve vatana ihaneti suç sayıyordu. Ayrıca, NSDAP (Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi) üyelerinin tescili ve muamelesi için yasal dayanağı belirleyen ve savaş suçları kapsamında yargılanmayan parti üyelerine uygulanan 8 Mayıs 1945 tarihli NSDAP'nin Yasaklanması Hakkında Anayasa Kanunu ve ayrıca 12 Eylül 1945 tarihli Ekonomi Temizlik Yasası da bu yasal mücadelenin etkili araçları olarak kullanılmıştır.

Wiederbetätigungsgesetz “Yasak Kanunu” ile NSDAP (Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi) ve türev organizasyonları bütünüyle yasaklanmıştır. Sadece yasaklamakla kalınmamış, Nasyonal Sosyalizmin yaptığı soykırımı veya insanlığa karşı suçları basılı yayınlarda, radyoda veya başka bir ortamda veya birçok kişinin erişebileceği herhangi bir kamuya açık ortamda inkar eden, kabaca küçümseyen, onaylayan veya haklı göstermeye çalışan herkesin cezalandırılacağına ilişkin bir hüküm de eklenmiştir (Verbotsgesetz, 1947). Yasaklama yanında savaş suçlarının yakalanmaları ve yargılanmalarına da önem verilmiş, yarım milyondan fazla Avusturyalı Nasyonal Sosyalist olarak kaydedilmiştir. 170.000'den fazla memur veya hizmetli kamu sektöründen ihraç edilerek, savaş suçlusu olarak belirlenen 130.000'den fazla kişi de yargılanmıştır. Bunlar arasından 43 kişi ölüm cezasına çarptırılmıştır. (Bkz. Wiener Stadt- und Landesarchiv). Bu yolla hem bu tür suçların bir daha işlenmemesi için bir caydırıcılık yaratılmaya çalışılırken diğer yandan da Nazi geçmişinin kanlı izleri silinmeye çalışılarak uluslararası toplum gözünde olumlu bir etki yaratılmaya çalışılmıştır.

Bu konuda sarf ettikleri yoğun çabanın bir amacı ülkenin Nazilerden hem fiilen hem de düşünsel anlamda arındırılması iken diğer bir amacın da baskıcı işgal güçlerini etkileyerek ülkenin bir an önce özgürleşmesini sağlama çabası olduğu düşünülebilir. Ancak bu çabanın olumlu bir karşılığının olmaması ve işgalin uzun sürmesi Avusturya halkını endişelendiriyordu. Öte yandan bugünden bakınca gerçek bir kamu diplomasisi etkinliği olarak görülebilecek, Viyana Künstlerhaus'da 1946 yılında gerçekleştirilen Viyana Belediyesi Kültür Ofisi'nin anti-faşist sergisi "Asla Unutma!" adıyla afişlerde yerini alıyordu. 14 Eylül 1946'daki açılış, Başbakan Leopold Figl, Federal Hükümetin diğer temsilcileri, Viyana belediye başkanı ve müttefiklerin temsilcilerinin katılımıyla hem içe hem de dışa dönük bir devlet eylemi olarak düzenlenmiştir. Savaşın dehşetini, faşizm ve Nasyonal Sosyalizm suçlarını kolaj bir yöntem kullanılarak sert görüntülerde tasvir eden sergiyi 100 günün biraz altında bir sürede yaklaşık 260.000 kişi ziyaret etmiştir. Viyana'daki sona erdikten sonra, serginin uyarlanmış bir versiyonu diğer eyalet başkentlerinde bir gezici sergi olarak gösterilmiştir. "Asla unutma!" sergisi didaktik bir yeniden eğitim programının parçası olarak anlaşılıp uygulandığından okullardaki yeniden eğitim önlemleri de ülkenin Nazizm'den arındırılması için önemli olarak görülmüştür (Österreichische Zeitung, 1946, s. 5).

Avusturya'nın savaş sonrasında uyguladığı kamu diplomasisi örneklerinden biri de 1952 yılında devlet ve sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle yapılan orijinal bir sinema filmidir. “1 Nisan 2000” adını taşıyan filmde Avusturya'nın 2000 yılındaki ütopyik durumu komik, alaycı ve iğneleyici bir üslupla ele alınmıştır. 1952 yılında müttefik devletlerin vesayeti ve fiili işgalinin hala sürmesi nedeniyle kamuoyu oluşturmak amacıyla hazırlanan filmde dönemin öne çıkan aktörleri rol almıştır. Filmde, 2000 yılına gelindiğinde bile ülke hala müttefiklerin işgali altındadır. Ancak büyük uğraşlar sonunda Avusturyalılar artık dünya barışı için bir tehdit oluşturmadıklarını ve bu nedenle devletin nihayet yeniden bağımsız olması gerektiğini kanıtlayacaklar ve işgal sona erecektir. Filmin jenerik yazıları dört işgalci ülkenin dilinde hazırlanmıştır. Filmin müziklerini dünyaca ünlü Viyana Filarmoni Orkestrası çalmış, Avusturya'nın yine ünlü “Viyana Devlet Balesi”, “Viyana Çocuk Korosu”, “İspanyol Binicilik Okulu” gibi kültürel unsurlar öne çıkarılarak kültürel diplomasi de etkili bir şekilde kullanılmıştır⁶.

Brix'e göre İkinci Avusturya Cumhuriyeti'nin başlangıcından itibaren kültürel ve kamu diplomasisi, Avusturya'nın uluslararası alanda konumlandırılmasında ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra itibarının yeniden inşasında merkezi bir rol oynamıştır (Brix, 2013, s. 96). II. Dünya Savaşı sonrasında Avusturya'nın, bağımsız bir devlet olarak var olabilmesi tarafsız ve bağlantısız kalma koşuluna bağlı olduğundan Avusturya, İsviçre gibi, tarafsızlığı sırasında herhangi bir askeri ittifaka katılmamayı veya savaş durumunda çatışan ülkelere karşı eşit

⁶ bkz. <https://www.youtube.com/watch?v=ranM2OUjMMQ>

mesafede kalmayı taahhüt etmiştir. Ancak, İsviçre'nin aksine, Avusturya, Aralık 1955'te Birleşmiş Milletler'e üye olmuş ve 1960 yılında ilk kez, Federal Ordu'dan küçük bir tıbbi birliğin Kongo'da uluslararası bir görevde yer almasına istekli olduğunu açıklamıştır. Avusturya, 1960 yılından bu yana 100.000 askeri ve sivil personelin katılımı ile 100'den fazla Birleşmiş Milletler barış gücü misyonuna ve uluslararası insani yardım görevlerine katkı sağlamış, uluslararası kurum ve kuruluşlarda aktif rol almıştır (BMEIA). Bu bağlamda, 1973, 1991 ve 2009 yıllarında BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğini de üstlenme başarısını göstermiştir. Avusturya Hükümeti tarafından sağlanan önemli bir finansal destek ile 1980 yılından itibaren Viyana'nın BM'nin dünya üzerindeki dört merkezinden biri olması sağlanmıştır. Uluslararası sistemde sağlanan önemli bir sivil katkı da ülkenin eski dışişleri bakanı Kurt Waldheim'in 1972-1981 yılları arasında iki dönem BM Genel Sekreterliği görevini yürütmesi yoluyla yapılmıştır.

Avusturya'nın II. Dünya Savaşı sonrasında uyguladığı klasik diplomatik çabaları kötü durumdaki ülke imajının düzeltilmesi konusunda yoğunlaşmıştır. Avrupa siyasi tarihinde, yüzyıllar boyunca Avusturya'nın bir şekilde içinde yer almadığı herhangi bir siyasi oluşum, ittifak hatta savaş olmamışken, Batı ile Doğu arasında sıkışmış, imparatorluk varisi bu küçük ülkenin yeniden uluslararası toplumun saygın bir üyesi olabilmesi tarihte çok sık rastlanmayan bir geriye dönüşü anlatır. Gerçekten de 19. ve 20. yüzyıllarda, eski Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Avrupa kıtasının en büyük ikinci ülkesi ve muhtemelen dünyanın en etkili devletlerinden biriydi. Bu nedenle, modern zamanlarda bile, Avusturya'nın önceki üstünlüğü, büyüklüğü ve jeo-stratejik etkileri ile ilgili faktörler birçok kişiyi çağdaş bir Avusturya üzerine düşünürken kurgusal bir imparatorluk statüsü hakkında düşündürmeye devam etmektedir. Dahası, daha önce Nazi rejiminin ayrılmaz bir parçası olan bu ülkenin, Soğuk Savaş zamanlarından günümüze kadar kendisini tarafsız bir ülke ilan ederken, II. Dünya Savaşı'ndan sonra itibarını yeniden inşa etmek için kamu diplomasisi ile ilgili pek çok mekanizmayı etkili bir şekilde kullanması da dikkate değerdir (Rattus, 2018, s. 7). 1955'ten sonra Avusturya dış politikasının birincil amacı, devlet anlaşmasını imzalayan devletlerle ve Avrupalı komşularla sürdürülebilir ilişkiler kurmaktır (Obrovsky, 2022, s. 395).

Avusturya'nın tarafsızlığı, özellikle soğuk savaş dönemi dış politikasında bağımsız ve bağlantısız hareket etmesini kolaylaştıran önemli bir unsur olmuştur. Avusturya'ya göre askeri tarafsızlık, uluslararası izolasyon ile eşanlamli değildi. Avusturya'nın uluslararası düzeydeki güvenlik politikası katkısı, daha çok, devletler topluluğuna daha fazla entegre olmanın ve orta ile uzun vadede bundan yararlanmanın bir aracı olarak anlaşılmıştır (Eder, 2022, s. 290). Avusturya, 1955 yılındaki BM üyeliği, 1956 yılındaki Avrupa Konseyi ve 1975 yılındaki AGİT üyeliği dışında herhangi bir siyasi veya askeri bloğa üye olmadan kurduğu uluslararası ilişkileri, BM Barış Gücü'ne katılımları, sağladığı uluslararası insani yardım destekleri sayesinde saygın bir ülke profili kazanabilmiştir.

Avusturya, Soğuk Savaş'ın sona erdiği 1989 yılından itibaren yeniden şekillenen Avrupa'da kendisine yeni bir yer tanımlayarak Avrupa Birliği üyeliği ile ilgilenmiştir. Avusturya'nın AB'ye katılımının tarafsızlığını büyük ölçüde ortadan kaldıracığı son derece açık olmasına karşın, Rusya çok isteyerek olmasa da kuruluş anlaşmasında imzası olan bir ülke olarak Avusturya'nın Avrupa Birliği üyeliğine karşı çıkmamıştır. Yeni dünya düzeni ve uluslararası bu tereddütler çok dikkate alınmamış ve üyelik müzakereleri çok kısa bir sürede tamamlanarak ülke 1 Ocak 1995 tarihinde AB üyesi olmuştur. Doğu ile Batı arasına sıkışmış, 1955 yılına kadar süper güçlerin oyun sahası olmuş ve geleceği belirsiz bir ülke konumundan uluslararası saygınlığı yüksek bir refah ülkesi konumuna gelebilmiştir.

Sonuç

Yukarıda anlatıldığı gibi Avusturya'nın zamanının ötesinde ve özgün yöntemler kullanarak oluşturduğu kamu diplomasisi araçları kayda değer sonuçlar yaratmıştır. Zengin tarihsel ilişkileri ve deneyimleri göz önüne alındığında Avusturya'nın kamu diplomasisinin önemli bir potansiyele sahip olduğu anlaşılmaktadır. II. Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile birlikte on yıl sürecek bir işgale uğramış, kaybeden tarafta olmasına ve Nasyonal Sosyalist geçmişine rağmen uyguladığı geleneksel diplomatik yöntemler ve etkili kamu diplomasisi araçları sayesinde çok kısa bir sürede bağımsız ve egemen bir ülke konumuna gelebilmiş, uluslararası toplumun saygın bir üyesi olarak yeni Dünya düzeninde yerini alabilmiştir. Avusturya'nın uyguladığı etkili kamu diplomasisi yöntemlerinden bir de uluslararası alandaki hedeflerine ulaşmak için kültür ve sanatı etkili iletişim araçları olarak kullandığı kültürel diplomasi olmuştur. Bozulan ülke imajının düzeltilmesi için, uluslararası düzeyde saygı ve hayranlık duyulan tarihi şahsiyetlerin, ünlü sanat, kültür ve bilim adamlarının, Viyana veya Salzburg gibi yaşam kalitesinin en yüksek olduğu kültür ve sanat şehirlerinin etkilediği halk gruplarına yönelik olarak hazırlanan planlı veya spontane, aktif veya pasif söylem, tutum veya eylemlerden hem geçmişte yararlanılmış ve hem de bugün yararlanılmaya devam edilmektedir.

Kaynakça

- Anschluss Österreichs (1938). Demokratiezentrum Wien, 11./12./13. März: „Anschluss“ Österreichs 1938, Einführung und Kontext, Erişim adresi: <http://www.demokratiezentrum.org/bildung/ressourcen/themenmodule/gedenktag-projekt/11-12-13-maerz-anschluss-oesterreichs-1938/>
- AZ-Tagesgeschehen (1962). Sie nannten uns Meckerer, Erişim adresi: https://mediawien-film.at/media/uploads/documents/736_maerzstage_schicksalstage/az-14-3-1962-nr-2.pdf
- Bischof, G., Wineroither, D. and Senn, M. (2022). Österreichs Neutralität, die Außenpolitik gegenüber den Vereinigten Staaten und Kanada, M. Senn, F. Eder and M. Kornprobst (Ed.) Handbuch Außenpolitik Österreichs içinde, (s. 13-55), Wiesbaden: Springer Verlag. Erişim adresi: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-658-37274-3>
- BMEIA (2024). Bundesministerium für Europäische und Internationale Angelegenheiten Friedenserhaltende Operationen, Erişim adresi: <https://www.bmeia.gv.at/themen/friedenserhaltende-operationen/>
- Brix, E. (2013). Austrian Cultural and Public Diplomacy After the End of the Cold War, Bischof, G. and Karlhofer, F. (Ed.), Austria's International Position after the End of the Cold War içinde (s. 95-108), New Orleans: University of New Orleans Press. Erişim adresi: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/33876/449478.pdf?sequence=1&disAllowed=y>
- Bundesverfassungsgesetz, vom 26. Oktober 1955 über die Neutralität Österreichs, (Federal Anayasa Maddesi). StF: BGBl. Nr. 211/1955 (NR: GP VII RV 520 u. 598 AB 626 S. 80. BR: S. 109.). Erişim adresi: https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1955_152_0/1955_152_0.pdf

- Eder, F. (2022). Sicherheitspolitik, Senn, M., Eder, F. and Kornprobst, M. (Ed.) Handbuch Außenpolitik Österreichs içinde (s. 205-307), Wiesbaden: Springer Verlag. Erişim adresi: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-658-37274-3>
- Entnazifizierung, Wiengeschichte, Stadt Wien: Wiener Stadt- und Landesarchiv, Volksgericht, A1: Vg-Vr Straftaten 1945-1955. Erişim adresi: <https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Entnazifizierung>
- Gallup Umfrage, (2022). Zwei-Länder-Umfrage zum Thema Neutralität: Österreich und Schweiz. Erişim adresi: <https://www.gallup.at/de/unternehmen/studien/2022/zwei-laender-umfrage-zum-thema-neutralitaet-oesterreich-und-schweiz/>
- Leopold, F., Weihnachtsrede, (orjinal ses kaydı) 24. Dezember 1945. Erişim adresi: <https://www.mediathek.at/atom/133035A1-15C-00057-000006B0-132FA736>
- Obrovsky, M. (2022). Entwicklungspolitik, M. Senn, F. Eder and M. Kornprobst (Ed.) Handbuch Außenpolitik Österreichs içinde (s. 391-413), Wiesbaden: Springer Verlag. Erişim adresi: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-658-37274-3>
- Österreichische Zeitung, (Avusturya Resmi Gazetesi), 15 Eylül 1946, s. 5, "Ausstellung "niemals vergessen", Österreichische Nationalbibliothek. Erişim adresi: <https://anno.onb.ac.at/cgicontent/anno?aid=oez&datum=19460915&seite=5&zoom=33>
- Mein Österreich (Internet Kaynağı), 1918–1938: Das Ende der Monarchie, die Erste Republik und der Ständestaat, Lernunterlage zur Staatsbürgerschaftsprüfung, Bundesministerium für Inneres: Wien. Erişim adresi: <https://www.staatsbuergerschaft.gv.at/index.php?id=6>
- Nachbaur, U. (2009). Die Moskauer Deklaration vom 30. Oktober 1943, veröffentlicht am 01.11.1943, Österreich als Opfer Hitlerdeutschlands içinde (s. 14-20), Das Rot-Weiß-Rot-Buch 1946 und die unveröffentlichten Vorarlberger Beiträge, Quellen zur Geschichte Vorarlbergs, Band 11 Herausgegeben vom Vorarlberger Landesarchiv, Regensburg: Roderer Verlag. Erişim adresi: <https://apps.vorarlberg.at/pdf/qnf11nachbaurrot-weiss-ro.pdf>
- Rattus, K. J. (2018). Public Diplomacy in Austria: An Overview, Bachelor Thesis, Tallinn University of Technology, School of Business and Governance Department of Law. Tallinn. Erişim adresi: <https://digikogu.taltech.ee/et/Download/8a52d8da-4889-44b5-b3f0-a5d0d61f87b5>
- Rössler, W. (2023). Panorama, Österreich und die Nato: Die Neutralität, die keine ist, Erişim adresi: <https://web.de/magazine/panorama/oesterreich-nato-neutralitaet-37939894>
- Seidel, H. (2005) Von Kriegsende bis zum Staatsvertrag, eine wirtschaftshistorische Betrachtung, WIFO Wirtschaftsforschungsinstitut Österreichs, Monatsberichte 12, Jahr 2004, https://www.wifo.ac.at/jart/prj3/wifo/resources/person_dokument/person_dokument.jart?publikation_sid=25375&mime_type=application/pdf

- Senn, M. (2022). Österreichs Neutralität, Senn, M., Eder, F. and Kornprobst M. (Ed.) Handbuch Außenpolitik Österreichs içinde (s. 23-51), Wiesbaden: Springer Verlag. Erişim adresi: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-658-37274-3>
- Sonnleitner, S. (2022). Der Österreichische Auswärtige Dienst, Senn, M. Eder F. and Kornprobst, M. (Ed.) Handbuch Außenpolitik Österreichs içinde (s. 143-163), Wiesbaden: Springer Verlag. Erişim adresi: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-658-37274-3>
- Strutz A. (n.a), Begin der Auswanderung aus Österreich nach 1945, Wege aus ökonomischen und sozialen Zwängen. Haus der Geschichte Österreich. Erişim adresi: <https://hdgoe.at/auswanderung-oesterreich>
- Stachel, P., (2000). Der Heldenplatz als österreichischer Gedächtnisort, Bernard, J., Grzybek, P. and Withalm, G. (Ed.), Der Heldenplatz als historisches Symbol und politische Metapher içinde (s. 555-572), Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften, Erişim adresi: https://www.oeaw.ac.at/fileadmin/Institute/IKT/PDF/Publikationen/Der_Heldenplatz_als_oesterreichischer_Gedaechtnisort.pdf
- Verbotsgesetz (1947). Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Verbotsgesetz 1947, Madde 3, paragraf h. Erişim adresi: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=BundesnormenandGesetzesnummer=10000207>
- ZIS (Zeitgeschichte Informationssystem), Universitaet Innsbruck (internet kaynağı), Abkommen über die Alliierte Kontrolle in Österreich vom 4. Juli 1945, Österreich unter alliierter Besatzung 1945-1955, Institut für Zeitgeschichte der Universitaet Innsbruck. Erişim adresi: <https://www.uibk.ac.at/zeitgeschichte/zis/library/eisterer.html>
- 1 Nisan 2000 filmi, (Youtube videosu), *1. April 2000 is an Austrian film, made in 1952*, directed by Wolfgang Liebeneiner. Orijinal versiyonu için Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=ranM2OUjMMQ>

Extended Abstract

Purpose

The purpose of this study is to examine the relatively brief history of Austria, its ostensibly "voluntary" annexation to Germany, and the country's notable instances of public diplomacy. The text also addresses Austria's endeavours to reclaim a position of esteem and recognition within the global community following its declaration as a neutral and independent state in 1955. The Republic of Austria. The post-Cold War period is evaluated in order to ascertain whether Austria's EU membership and participation in Common Security and Defence Initiatives are in alignment with the principle of neutrality, which is gradually losing its influence and being broadly interpreted.

The Austrian government employed public diplomacy as a foreign policy mechanism to gain international influence in the period following the Second World War. The primary objective of the Second Republic was to recuperate from the consequences of the war and to preserve diplomatic relations with allied states, while simultaneously striving to conclude the occupation and emancipate itself from tutelage. A variety of diplomatic methods, including public diplomacy, were employed in order to achieve these goals.

Following ten years of occupation, Austria's objective was to maintain its status as an independent European state. The objective of this study is to elucidate the distinctive public diplomacy strategies employed by Austria during this era, elucidating its endeavours to maintain independence and its compatibility with EU membership despite ongoing debates surrounding the concept of neutrality.

Design and Methodology:

The objective of this study is to provide the reader with a comprehensive understanding of the historical developments that occurred during the period in question. Additionally, it aims to present a communication strategy that is regarded as one of the pioneering examples of public diplomacy, a topic that is currently a subject of intense debate at both the national and international levels. The initial section of the study presents a concise overview of the historical background of the Republic of Austria. The following section presents an examination of the periods in Austria, divided into three sections. The initial period under examination is the one spanning the years between 1938 and 1945. The subsequent period, commencing immediately following the conclusion of the Second World War and concluding in 1955, encompasses the period of occupation and is characterised by significant socio-political shifts. The final period under consideration is the one marking the dissolution of the Soviet Union's influence in Eastern Europe and the subsequent independence of these countries, as well as Austria's accession to the European Union in 1995.

A variety of historical documents were examined, data were analysed, and the analogy method was employed to situate historical methods within the theoretical framework of the present discussions. This approach was selected because it was believed that by adapting an event or phenomenon from the past to the present and identifying commonalities, some similar conclusions could be drawn. The methods most frequently employed in research include case studies, scanning of historical information and documents, and evaluation of original documents.

Findings

The following can be enumerated as the principal findings of this paper: the public diplomacy efforts deployed by Austria between 1945 and 1955, which were pioneering in their era and employed original methods, have yielded remarkable results. Given its extensive historical relations and experiences, Austria was subjected to a ten-year occupation following the Second World War. Notwithstanding its status as the losing side and its

National Socialist past, Austria was able to become an independent and sovereign country in a relatively short period of time. This was achieved through the utilisation of traditional diplomatic methods and effective public diplomacy tools, which enabled Austria to assume a respected position within the international community. The deployment of public diplomacy tools by Austria in the period following 1945 yielded remarkable results, thereby demonstrating the country's successful reintegration into the international community. The deployment of culture and art as communication tools constituted a pivotal aspect of Austria's public diplomacy endeavours. The implementation of efficacious public diplomacy methods, including cultural diplomacy, enabled Austria to rectify the misperceptions that had arisen and to establish itself as a respected member of the international community.

The Austrian government's interest in EU membership in the post-Cold War era, along with the ongoing debate surrounding the compatibility of EU membership with the country's neutrality, were successfully addressed through the implementation of effective traditional and public diplomacy strategies. Notwithstanding the ongoing debate surrounding Austria's neutrality, the country ultimately opted to join the European Union in 1995. The study reaches the conclusion that, for a considerable period of time, particularly since the conclusion of the Second World War, Austria has effectively employed public diplomacy and cultural policy through the implementation of successful international relations in order to achieve its independence.

Research Limitations

The study is limited by the absence of a review of the Austrian State Archives and the paucity of literature on small country studies. It is a notable deficiency in the existing literature on public diplomacy that the Austrian struggle for independence and its efforts to repel the occupation during the ten years of occupation after the Second World War have not been adequately addressed, either directly or indirectly. Consequently, the study endeavours to establish parallel definitions that align with the current, comprehensive terminology of public diplomacy. This is achieved by examining original sources and illustrative examples, processes and actions that have left a lasting impact on the respective period.

Implications

The study should inspire researchers studying public diplomacy examples of countries, emphasizing the importance of country-based studies within specific historical periods. Since it is believed that public diplomacy has been used successfully by many countries throughout history, it is thought that country-based studies will provide researchers with the opportunity to compare yesterday's limited efforts with today's modern and comprehensive methods.

Originality/Value

A review of the literature in Turkish, English and German reveals no studies that evaluate Austria's efforts to influence the leaders of allied countries and the public who could influence international decision-making processes between 1945 and 1955 as a serious and effective example of public diplomacy. This study contributes to the Turkish literature by providing original insights into Austria's public diplomacy efforts post-1945 and its compatibility with EU membership and neutrality debates. It is deemed valuable and significant that the study presents an original topic on a historical subject that has not been previously investigated.

Araştırmacı Katkısı: T. Mesut EREN (%100).